

Albanian A: literature – Higher level – Paper 1
Albanais A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Albanés A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Shkruaj një koment letrar mbi **një** nga dy pjesët që vijojnë:

1.

Mbrëmja posa kishte pllakosur qytetin. Një vit i ri, plot të reja ishte aty pranë. Po priste që njerëzit e atij qyteti t'ia hapnin derën e ta ftonin brenda plot entuziazëm. Por, jo të gjithë e prisnin me padurim. Ana ishte ulur në kolltuk, në apartamentin e saj dhe në dorë mbante një gotë përgjysmë të mbushur me verë të kuqe. Ishte kthyer nga dritaret e trasha të qelqit me pamje nga qyteti. Dekorimet e shumta për pritjen e vitit të ri i jepnin qytetit një pamje magjepsëse, por jo edhe zemrës së saj. Viti që po linte pas ishte i mbushur përplot. Tani në prag, priste një gotë e re, boshe, që priste të mbushej me gjëra që përsëri do të mbetnin thjeshtë pjesë e lëmshit të madh të kujtimeve. Ndërsa rrotullonte mendueshëm gotën në dorë, i kujtonte me mall kohët e shkuara, qastet e ëmbla e të hidhura të këtij viti. Eh... sa gjëra kishin ndryshuar brenda një kohe të shkurtër. Sa pengesa kishte kaluar me apo pa vështirësi. Sa herë qe rrëzuar dhe prapë qe ngritur me forcat e veta. Njerëzit i kishte provuar kohë më parë. Besimi në ta i kishte humbur. Përveç familjes së saj, s'i kishte mbetur t'i besonte askujt. Por, edhe ata s'i kishte. Nëna dhe babai i kishin ikur kohë më parë nga kjo botë, ndërsa i vëllai ishte larguar me punë jashtë shtetit. Sa shpejtë iku edhe ky vit. Një rrudhë më shumë iu shtua jetës së saj, por jo edhe fytyrës. Ajo kishte një sharmë të rrallë, tërheqës, misterioz. Por, misterin më enigmatik ia kishte zbuluar atij që i besoi edhe jetën. E ai? Ai e la në baltë atëherë kur i duhej më së shumti! Jo vetëm që e la në baltë, por e degdisi në një humnerë të pafundme, në një hon të thellë, nga ku s'dinte si të dilte, s'kishte ku të kapej. E ky vit po e gjente në fundin e atij honi të errët. Kishte ëndërruar bashkë me të. Kishte thurur plane për një të ardhme më të bukur, më të ndritur. Kishte planifikuar me orë të tëra bashkë me dashurinë e jetës së saj se si do të krijonin familjen. Ishin përllarë për emrat që do u vinin. Kishin pasur konflikte e ishin pajtuar me qindra herë për gjëra nga më të voglat. E tash? Tash ishin degdisur me miliona vite drite larg njëri-tjetrit. Në botë të ndryshme. Piu një gllënjë verë. Sado që iu ëmbëlsua goja, iu duk e hidhur. Të njëjtën shije kishte pasur edhe ky vit ashtu si ai përpara tij. E hidhur, ja se ç'ishte edhe jeta e saj. Një verë e ëmbël që humbiste shijen në gojën e saj e që dikur do mbaronte. Vitin që po vinte, po e priste e vetmuar, si hëna në qiell. Por, ajo, sadopak kishte shoqërinë e yjeve që s'e linin asnjëherë vetëm, sado idiote të bëhej jeta. Ai, që ajo e kishte pandehur universi i jetës së saj, kishte shpërthyer papritur në mijëra thërrime. Ëndrrat ishin shuar në çast, e kështjella e ndërtuar me mund përgjatë viteve ishte shembur e shkatërruar para syve të saj. Ora shënoi 00:00 dhe në një çast qielli u mbush i tëri me shpërthime fishekzjarrësh. Sa me entuziazëm e kishin pritur njerëzit këtë ditë. Ndërsa ajo u mjaftua vetëm ngritje dollie për nder të dashurisë së saj të vdekur, por gjithmonë të gjallë në qenien e saj. Dollinë e ngriti në heshtje, duke uruar pa fjalë që ky vit të ishte vit i lindjeve të dashurive të mëdha dhe jo i shuarjeve të tyre. Përkundër pesimizmit që mbretëronte në zemrën e saj, ajo uroi që aspiratat humane t'i realizoheshin cilitdo njeri.

Qielli vazhdonte të ndriçohej nga fishekzjarrët e panumërta që shpërthenin plot hir. Ajo u ngrit në këmbë dhe iu afrua xhamit. Oh, sa keq që këtë vit nuk e festonte me atë. Atë që kishte dashur më shumë se cilindo tjetër në botë. Mbylli sytë dhe në një moment tejet të shkurtër u përfshi nga një valë euforie. Ajo mbante në vete jetën e tij. Mbante frytin e tij. Dhe për këtë meritonte të jetonte më mirë se dje. Më mirë sesa një vit më parë. Edhe pse pranë s'do e kishte atë në të cilin mund të mbështetej lirshëm, ajo do ia arrinte të mbijetonte në botën e kaosit. Këtë, vetëm për hir të dashurisë së saj. Për hir të atij që mbante në barkun e saj. Do jetonte sërish, sepse thjesht duhej!

45 Euforia që e përfshiu të tërën, lindi tek ajo një optimizëm të çuditshëm. Brenda vetes ndjeu gjallërinë e mashkullit të saj, dashurisë së saj që e kishte lënë të binte në atë hon të pafundmë. Por, ajo do dilte nga aty me forcat e veta, me forcat që i kishte lënë ai brenda vet jetës së saj. Do arrinte të gëzohej sërish, sepse kishte arsye pse!

50 Fishekzjarret që ndriçonin qielli, filluan të ulnin intensitetin, ndërsa ajo e kuptoi se ishte koha për pushim, sepse e nesërmja do të ishte një ditë e re. Një ditë e nismave të reja dhe realizimit të aspiratave humane. Nuk mjafton thjesht të duash të jesh njerëzor, duhet të bësh përpjekje për të qenë i tillë!

Besnik B Avdiaj, *Nata e fundit e vitit* (2012)

2.

Esensa ekzistenca

- Ata ekzistojnë pa ekzistencën,
Ata janë shkëndija të jetës, pa thelb,
Disa janë të vërteta që i nuk i ngjajnë askujt,
Në te nuk gjenden as koha dhe as hapësira,
- 5 As e mira e as e keqja,
Ekziston një frikë e pakuptimtë e errët,
Ekziston një shpirt amorf i braktisur,
Ekziston një frikë absurde e vdekjes.
- Ekziston shqetësimi për të nesërmen,
10 Ekziston mosbesimi i njeriut për njerëzimin,
Ekziston asfiksia në mendjen e njeriut,
Qe behet si bishe e humbet llogjikën,
Dhe dëshiron te kete më shumë se me parë.
Është njeriu kafshë, apo është kafsha njeri?
- 15 Ekziston dëshirë, një dëshirë e madhe për të panjohuren,
Ekziston absurditeti i jetës së mashtrimit,
Ekziston inercia, përtacia,
Ekzistojnë shpresat që janë të trashë dhe të kota.
- Ekziston dëshirë e madhe për shkëmbimet e vjetra,
20 Ashtu si transferimin e pakuptimtë të ftohtë në të nxehtë,
Ashtu si konvertimin e ngrohjes në të ftohtë.
Ekzistojnë mendime, i pamend dhe i cekët,
Që mbjell ferra në një ndërgjegje të butë, i papjekur,
Ekziston një dëshirë për të folur pa u menduar,
- 25 Ashtu si hiri i mbetur, kur zjarret janë shuar,
Ekziston një marrëveshje e ndërgjegjes,
Dhe ekziston fjala e privuar nga kuptimi i saj.
- Ekziston drita e fuqishme e rrufese,
Dhe zemrat e vetmuara,
- 30 Ekziston egërsia e pamëshirshme e klimës,
E cila djeg farërat e bimëve,
Duke kthyer në pluhur djersën e punës sonë.
- Ekziston një ethe ngjitëse e përpjekjes.
Dhe ankthi shumëdimensional i fitimit...
- 35 Të gjitha këto janë lidhje në zinxhirin tërheqës,
Të gjitha këto janë ndërprerje në ligjet e natyrës,
Të gjitha këto janë makthe që ngrihen para vdekjes,
Ashtu si hijet që hidheshin mbi pasqyra,
Pa llogjikë.
- 40 Megjithatë këto përcaktojnë ekzistencën e njerëzimit.

Isuf Luzaj, *Esensa ekzistenca* (1995)